

ΙΩΑΝΝΑ ΖΩΤΟΥ - ΜΑΡΙΝΑ ΤΣΑΝΤΟΓΛΟΥ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- ΘΕΩΡΙΑ
- ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ
- ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΘΕΩΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
- ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
- ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
- ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ

ISBN: 978-618-87969-1-1

ΙΩΑΝΝΑ ΖΩΤΟΥ – ΜΑΡΙΝΑ ΤΣΑΝΤΟΓΛΟΥ

Επιμέλεια: Ευαγγελία-Ευτυχία Καραγιάννη

Εκδόσεις: Φιλολογικό σχολείο

Διεύθυνση/ Κεντρική Διάθεση: Πάτμου 20, Χολαργός 15562

Τηλ: +30 210 6544033

Email: info@filologikosxoleio.gr

Website/ e-shop: filologikosxoleio.gr

ISBN: 978-618-87969-1-1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σελ. 4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ^η	Σελ. 6
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ^η	Σελ. 42
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ^η	Σελ. 85
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ^η	Σελ. 133
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ^η	Σελ. 169
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 ^η	Σελ. 211
ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ^η	Σελ. 250
ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ^η	Σελ. 275
ΛΥΣΕΙΣ	Σελ. 307
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	Σελ. 517
ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Σελ. 539
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	Σελ. 540

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός· εξελίσσεται, μεταβάλλεται και απαιτεί από εμάς συνεχή φροντίδα και μελέτη. Από πολύ νωρίς, η αγάπη μου για τη γλώσσα και η επιθυμία μου να τη διδάξω με τρόπο ουσιαστικό και δημιουργικό έγιναν το κίνητρο για να αφιερώσω τη ζωή μου στη φιλολογία και τη γλωσσολογία. Ως εκπαιδευτικός, πάντα πίστευα πως η διδασκαλία της γλώσσας δεν περιορίζεται στην αποστήθιση κανόνων, αλλά ανοίγει δρόμους σκέψης, καλλιεργεί την έκφραση και βοηθά τους μαθητές να χτίσουν τη δική τους φωνή.

Μέσα από αυτή τη βαθιά πεποίθηση και μεράκι γεννήθηκε η ιδέα αυτού του βοηθήματος, το οποίο δημιουργήθηκε με πολλή προσοχή, αγάπη και επαγγελματική συνέπεια. Στόχος μας ήταν να σχεδιάσουμε ένα υλικό που θα στέκεται πραγματικά δίπλα στον μαθητή: να τον καθοδηγεί βήμα-βήμα, να του δίνει ξεκάθαρα εργαλεία, να τον διευκολύνει να προσεγγίσει τη θεωρία αλλά και να του ανοίγει δρόμους στην εφαρμογή της γνώσης.

Η δομή του βιβλίου ακολουθεί μια λογική και σταδιακή πορεία:

- ✓ Θεωρία: παρουσιάζεται με τρόπο απλό, κατανοητό και οργανωμένο, ώστε να μπορεί ο μαθητής να την αφομοιώσει εύκολα.
- ✓ Ασκήσεις θεωρίας: ακολουθούν άμεσα, επιτρέποντας στον μαθητή να εφαρμόσει τη νέα γνώση και να εμπεδώσει το περιεχόμενο.
- ✓ Σχεδιαγράμματα & θεωρία Έκθεσης: δίνουν πρακτικά μοντέλα και μεθοδολογικά βήματα, ώστε η παραγωγή λόγου να πάψει να φαντάζει δυσκολία και να γίνει διαδικασία δημιουργίας.
- ✓ Κριτήρια αξιολόγησης: προσφέρουν στον μαθητή μια ρεαλιστική εικόνα των απαιτήσεων, ενθαρρύνοντας την εξοικείωση με τον τρόπο εξέτασης.

- ✓ Πλήρεις απαντήσεις όλων των ασκήσεων, των φύλλων εργασίας και των κριτηρίων αξιολόγησης.

Το στοιχείο που καθιστά το βοήθημα αυτό πραγματικά πρωτοποριακό είναι η ενσωμάτωση κριτηρίων αξιολόγησης σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών που αναμένεται να εισαχθεί σταδιακά στα σχολεία. Έτσι, ο μαθητής δεν προετοιμάζεται μόνο για το «τώρα», αλλά αποκτά και την αυτοπεποίθηση να ανταποκριθεί στις εξελίξεις που θα συναντήσει τα επόμενα χρόνια.

Η δημιουργία αυτού του βιβλίου είναι καρπός συλλογικής προσπάθειας και συνεργασίας με συναδέλφους που μοιράζονται το ίδιο όραμα: να κάνουμε τη γλωσσική εκπαίδευση πιο προσιτή, πιο λειτουργική, πιο ουσιαστική. Κάθε σελίδα είναι γραμμένη με σεβασμό στις ανάγκες του μαθητή, με πίστη στη δύναμη της γλώσσας και με αγάπη για το μάθημα που υπηρετούμε.

Εύχομαι το βοήθημα αυτό να γίνει για κάθε μαθητή όχι μόνο εργαλείο μάθησης, αλλά και γέφυρα προς μια βαθύτερη σχέση με τη γλώσσα μας. Να τον εμπνεύσει να ανακαλύψει τη χαρά της σωστής έκφρασης, τη δύναμη του λόγου και την ομορφιά της σκέψης που αποτυπώνεται με σαφήνεια και δημιουργικότητα.

Με μεράκι και ειλικρινή διάθεση προσφοράς, παραδίδουμε αυτό το έργο στους μαθητές, στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς, με την ευχή να σταθεί πολύτιμος συνοδοιπόρος στην πορεία της γνώσης.

Μαρίνα Τσαντόγλου

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ελλάδα στον κόσμο

Οι διάφοροι τρόποι σύνδεσης των προτάσεων

Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων

□ **Πρόταση** ονομάζεται η ομάδα λέξεων που οργανώνεται γύρω από ένα ρήμα, εκφράζει ένα μόνο νόημα και συνήθως έχει σύντομη διατύπωση.

✓ Οι προτάσεις, ως προς τη σχέση τους με τις άλλες, είναι δύο ειδών:

α. κύριες και **β.** δευτερεύουσες :

α. Κύρια ή ανεξάρτητη λέγεται η πρόταση που δεν εξαρτάται από καμία άλλη, μπορεί δηλαδή να σταθεί μόνη της στο λόγο, π.χ. Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα.

β. Δευτερεύουσα ή εξαρτημένη ονομάζεται η πρόταση που συμπληρώνει το νόημα μιας άλλης πρότασης και εξαρτάται από αυτή, π.χ. Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα, η οποία βρίσκεται στη Βαλκανική χερσόνησο.

(Η δευτερεύουσα πρόταση «η οποία βρίσκεται στη Βαλκανική χερσόνησο» συμπληρώνει το νόημα της κύριας «Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα» και δεν μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο)

□ **Περίοδος** ονομάζεται ένα τμήμα λόγου που εκτείνεται από τελεία σε τελεία και μπορεί να αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις, π.χ. Η πραγματική ιστορία της Ελλάδας είναι ο πολιτισμός της. (η περίοδος αποτελείται από μία πρόταση)

Τα παιδιά στο σχολείο καλούνται να μάθουν να ξεχωρίζουν τα κοινά στοιχεία που έχουν μεταξύ τους κουλτούρες που στην πρώτη ματιά μοιάζουν διαφορετικές, να εκτιμούν την αξία άλλων πολιτισμών εκτός από το δικό τους, να αναγνωρίζουν την ετερογένεια, και όχι την ομοιογένεια, ως βασικό χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών. (η περίοδος αποτελείται από επτά προτάσεις).

Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους

Σχήμα ασύνδετο: Οι προτάσεις μπαίνουν η μια κοντά στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο.

Π.χ. Χόρευαν, πηδούσαν, τάραζαν τον κόσμο από τις φωνές.

Παρατακτική σύνδεση: Λέγεται έτσι γιατί με αυτή **παρατάσσουμε**, δηλαδή τοποθετούμε όμοιες προτάσεις (κύρια με κύρια ή εξαρτημένη με εξαρτημένη ίδιου είδους) τη μια δίπλα στην άλλη

Π.χ.

Μιλούσε/ και έγγραφε./ Αν έχεις διάθεση /και αν μπορείς,/ έλα το απόγευμα.

κύρια   κύρια   εξαρτημένη   εξαρτημένη   κύρια

Παρατακτική σύνδεση έχουμε, όταν δύο ή περισσότερες προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους με

1. τους συμπλεκτικούς συνδέσμους [και (κι), ούτε,μήτε, ουδέ, μηδέ]
2. τους διαχωριστικούς (ή, είτε)
3. τους αντιθετικούς (αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο)
4. τον επεξηγηματικό (δηλαδή)

* Στην παρατακτική σύνδεση οι προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

* Μπροστά από τους συμπλεκτικούς και τους διαχωριστικούς συνδέσμους δε βάζουμε κόμμα.

Π.χ. Ο Θόδωρος παίζει και γελάει.

* Βάζουμε κόμμα μπροστά από τους αντιθετικούς συνδέσμους, όταν αντιθέτουν προτάσεις (όταν, δηλαδή, υπάρχει ρήμα και πριν και μετά το σύνδεσμο).

Διάβασα τα Μαθηματικά,αλλά δε τα κατάλαβα.

Υποτακτική σύνδεση: Λέγεται έτσι γιατί με αυτή υποτάσσουμε, δηλαδή εξαρτούμε την εξαρτημένη πρόταση από μια άλλη. **Οι προτάσεις που συνδέονται είναι ανόμοιες, δηλαδή η μία είναι κύρια και η άλλη εξαρτημένη.**

Π.χ. Δεν ήρθα, γιατί ήμουν άρρωστος.
κύρια εξαρτημένη

Κάποτε όμως μια εξαρτημένη πρόταση εξαρτάται από άλλη εξαρτημένη που συνδέεται υποτακτικά με την κύρια.

Π.χ. Έφτασε νύχτα, γιατί ήταν πολύ αργά, όταν ξεκίνησε.
κύρια εξαρτημένη εξαρτημένη

Παρατακτικοί σύνδεσμοι

συμπλεκτικοί και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ
αντιθετικοί αλλά, μα, όμως, παρά, μόνο,
ωστόσο, εντούτοις, μάλιστα,
ενώ, μολαταύτα, εξάλλου, μολονότι
διαχωριστικοί ή, είτε
συμπερασματικοί λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως
επεξηγηματικός δηλαδή

Η στίξη στην παρατακτική σύνδεση

- Πριν από τους διαχωριστικούς συνδέσμους ή, είτε δεν μπαίνει κόμμα.
- Σχεδόν ποτέ δεν μπαίνει κόμμα πριν από το συμπλεκτικό σύνδεσμο και.
- Βάζουμε πάντα κόμμα πριν από το αλλά και.
- Συνήθως με το ωστόσο ξεκινά νέα περίοδος, γι' αυτό τις περισσότερες φορές υπάρχει πριν από αυτό τελεία.

Οι κυριότεροι υποτακτικοί σύνδεσμοι

ειδικοί: ότι, πως, που

τελικοί: να, για να

χρονικοί: όταν, καθώς, αφού, αφότου, ενώ, πριν, πριν να, προτού, ώσπου, ωστόσο, όποτε, σαν, μόλις, άμα, ενόσω, κάθε που, όσο που

αιτιολογικοί: γιατί, διότι, επειδή, αφού, που

υποθετικοί: αν, εάν, άμα. σαν

αποτελεσματικοί: ώστε, ώστε να, που

διστακτικοί: μήπως, μη(ν)

εναντιωματικοί: αν και, ενώ, μολονότι, μόλο που, και που, που, και
ας, ας

βουλητικοί: να

Συνδετικές λέξεις στην υποτακτική σύνδεση

συνδεσμικές φράσεις : την ώρα που, κάθε φορά που, εκεί που

αναφορικές αντωνυμίες : όποιος, όσος, ό,τι, ο οποίος, που

αναφορικά επιρρήματα : όπου, όπως, που, όσο

ερωτηματικές αντωνυμίες : ποιος, τι, πόσος

ερωτηματικά επιρρήματα : πού, πώς, πότε, πόσο

Συγκεντρωτικά:

	Είδη	Σύνδεσμοι
Παρατακτικοί	1. Συμπλεκτικοί	και/κι, ούτε, μήτε (και ουδέ, μηδέ σε παλαιότερα κείμενα)
	2. Διαχωριστικοί	ή, είτε
	3. Αντιθετικοί	αν και, αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, ενώ, μολονότι, μόνο (που)
	4. Συμπερασματικοί	λοιπόν, ώστε,

			άρα, επομένως, οπότε
		5. Επεξηγηματικός	δηλαδή
Υποτακτικοί	Χρησιμοποιούνται στις ονοματικές προτάσεις	6. Ειδικοί	πως, που, ότι
		7. Ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί)	μη(ν), μήπως
		8. Βουλευτικός	να
	Χρησιμοποιούνται στις επιρρηματικές προτάσεις	9. Χρονικοί	όταν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου
		10. Αιτιολογικοί	γιατί, επειδή, αφού, τι (ποιητικό)
		11. Υποθετικοί	αν/εάν, άμα
		12. Τελικοί	να, για να
		13. Αποτελεσματικοί	ώστε (να), που

**«ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ
ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ»**

«ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ»

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Α. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Παρακάτω παρατίθενται ορισμοί από το βιβλίο Ιστορίας της Γ΄ ΓΕΛ (κατεύθυνση):

«Βενιζελισμός»

Βενιζελισμός ήταν η νέα πολιτική αντίληψη που εμφανίστηκε την περίοδο 1910-1922, κατά την οποία η Ελλάδα βρισκόταν σε συνεχή πολεμική ετοιμότητα, και εκφράστηκε με τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Στον οικονομικό τομέα φαίνεται ότι ο βενιζελισμός θεωρούσε το ελληνικό κράτος ως μοχλό έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος δηλαδή έπρεπε να επιδιώξει την ενσωμάτωση του εκτός συνόρων ελληνισμού και με ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση, να διεκδικήσει την θέση του στον τότε σύγχρονο κόσμο. Αυτό προϋπέθετε όχι μόνο θεσμικό εκσυγχρονισμό, που θα καθιστούσε το κράτος αποτελεσματικό και αξιόπιστο, αλλά και γενικότερη προσήλωση στην ιδέα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους.

«Κλήριγκ»

Το κλήριγκ ήταν μία μέθοδος διακανονισμού, η οποία κυριάρχησε προοδευτικά στο εξωτερικό εμπόριο μετά την οικονομική κρίση του 1932. Οι διεθνείς συναλλαγές δε γίνονταν με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

«Αρχή δεδηλωμένης»

Πρόκειται για μία πολιτική κοινοβουλευτική αρχή, κατά την οποία η κυβέρνηση οφείλει να διαθέτει τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της βουλής. Η αρχή της δεδηλωμένης ψηφίστηκε το 1875. Η ιδέα ανήκε στον Χαρίλαο Τρικούπη, ο οποίος υποστήριξε δημόσια ότι η μόνη λύση στο πρόβλημα της πολιτικής αστάθειας ήταν η συγκρότηση δύο μεγάλων κομμάτων εξουσίας, σύμφωνα με το πρότυπο της Αγγλίας. Ο βασιλιάς έπρεπε να αναθέτει την εντολή σχηματισμού της κυβέρνησης μόνο σε πολιτικό ο οποίος είχε σαφώς τη "δεδηλωμένη" εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των βουλευτών. Αυτό θα στερούσε από τα κόμματα μειοψηφίας τη δυνατότητα να σχηματίζουν κυβέρνηση, θα τα ωθούσε σε συνένωση με τα μεγάλα και θα είχε ως αποτέλεσμα σταθερότερες κυβερνήσεις πλειοψηφίας. Ο βασιλιάς υιοθέτησε τελικά την άποψη του Τρικούπη, η οποία αποτελεί τομή στην πολιτική ιστορία της χώρας, καθώς οδήγησε σε μεταβολή του πολιτικού τοπίου.

Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να σχολιάσετε τη συντακτική τους λειτουργία.

B. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Διαβάστε τις εξής στερεοτυπικές αντιλήψεις αναφορικά με τη θέση της γυναίκας:

«Η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι.»

«Η γυναίκα είναι καλή μόνο για να μεγαλώνει παιδιά.»

«Η γυναίκα δεν κάνει για ηγετικές θέσεις.»

«Οι γυναίκες είναι συναισθηματικές, άρα δεν παίρνουν λογικές αποφάσεις.»

«Η γυναίκα πρέπει πάντα να είναι όμορφη και περιποιημένη.»

«Η γυναίκα δεν χρειάζεται πολλές σπουδές, γιατί στο τέλος θα παντρευτεί.»

«Η γυναίκα δεν καταλαβαίνει από οικονομικά ή πολιτική.»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση αυτού του βοηθήματος δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη στήριξη και τη συμβολή ανθρώπων που στάθηκαν συνοδοιπόροι σε αυτή την πορεία.

Θερμά ευχαριστώ τη συνάδελφο και συνεργάτιδά μου, Ιωάννα Ζώτου, για την πολύτιμη συνεργασία, τις ιδέες και την έμπνευση που μοιραστήκαμε στη δημιουργία του βιβλίου. Ευχαριστώ τους μαθητές μου, που με την αγάπη τους για τη γνώση και τη ζωντάνια τους με εμπνέουν καθημερινά να αναζητώ νέους τρόπους διδασκαλίας και με ωθούν να γίνομαι καλύτερη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στο Φιλολογικό Σχολείο και στον ιδρυτή του, κ. Δημήτρη Νάτση, για την εμπιστοσύνη, την καθοδήγηση και την έμπρακτη στήριξη στην εκπαιδευτική μου πορεία. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική για τη διαμόρφωση της επαγγελματικής και επιστημονικής μου ταυτότητας.

Ευγνώμονες είμαστε επίσης προς τις οικογένειές μας, που με την υπομονή, την κατανόηση και την ενθάρρυνσή τους μας στήριξαν σε κάθε βήμα αυτής της δημιουργικής διαδικασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» σε όλους τους εκπαιδευτικούς που θα εμπιστευτούν το έργο μας και κυρίως στους μαθητές και στις μαθήτριες που θα το κρατήσουν στα χέρια τους· σε αυτούς αφιερώνουμε αυτό το βοήθημα.

Μαρίνα Τσαντόγλου